

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 622/2013-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 24. októbra 2013 predbežne prerokoval sťažnosť J. R., Ž., zastúpenej advokátom JUDr. L. P., Ž., vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Martin v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 59/2010 a jeho uznesením z 20. decembra 2012, ako aj postupom Krajského súdu v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn. 6 Co 190/2013 a jeho uznesením z 30. apríla 2013 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť J. R. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 10. júla 2013 doručená sťažnosť J. R. (ďalej len „sťažovateľka“, v citáciách aj „navrhovateľka“), vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy

Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Martin (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 59/2010 a jeho uznesením z 20. decembra 2012, ako aj postupom Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) v odvolacom konaní vedenom pod sp. zn. 6 Co 190/2013 a jeho uznesením z 30. apríla 2013.

2. Z obsahu sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka bola v procesnom postavení navrhovateľky v súdnom spore „o náhradu škody vo výške 300.000 EUR“ vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 9 C 59/2010. V merite veci rozhodol okresný súd rozsudkom z 25. apríla 2012 tak, že „návrh navrhovateľky v celom rozsahu zamietol“ z dôvodu, že „navrhovateľka nie je aktívne legitimovaná pre podanie návrhu na náhradu škody“ za svojho maloletého syna A. O odvolaní sťažovateľky rozhodol krajský súd rozsudkom sp. zn. 7 Co 233/2012 z 21. novembra 2012 tak, že „rozsudok okresného súdu potvrdzuje“. O náhrade trov konania mal rozhodnúť okresný súd. Podnet sťažovateľky z 29. novembra 2012 na podanie mimoriadneho dovolania Krajská prokuratúra v Žiline listom č. k. Kc 1/13-7 z 22. februára 2013 odložila z dôvodu, že „V preskúmvanej veci je zrejmé, že navrhovateľka, zastúpená advokátom... podala na Okresnom súde Martin nesprávnu žalobu. Snaha zameniť navrhovateľku za aktívne vecne legitimovaného syna A., bola neúspešná vzhľadom na neudelenie súhlasu zo strany odporcu. Nie je dovolené obchádzať chýbajúci súhlas protistrany postupom podľa § 92 ods. 1 OSP, t. j. pripustením aktívne vecne legitimovaného subjektu do konania a následným späťvzatím návrhu pôvodným, nesprávne žalujúcim účastníkom.

Z uvedených dôvodov som dospel k záveru, že podanie mimoriadneho dovolania proti Vami napádaným rozhodnutiam z dôvodu odňatia možnosti navrhovateľky konať pred súdom v dôsledku znemožňovania podať odvolanie proti uzneseniu z 25. 04. 2012, nie je prípustné. I prípadné zrušenie napádaných rozhodnutí a právny procesný postup pri rozhodovaní o nepripustení mal. A. do konania, by totiž v konečnom dôsledku nič nemohlo zmeniť na situácii, že by súd musel v konečnom dôsledku rozhodovať o návrhu J. R., ktorej však nesvedčí aktívna vecná legitimácia a návrh by musel byť bez ďalšieho zamietnutý.“.

3. O trovách konania rozhodol okresný súd uznesením z 20. decembra 2012, ktorým uložil sťažovateľke povinnosť zaplatiť odporcovi (Univerzitnej nemocnici M.) „trovy konania vo výške 4.990,15 €“. O odvolaní sťažovateľky zo 14. januára 2013 rozhodol krajský súd uznesením sp. zn. 6 Co 190/2013 z 30. apríla 2013, ktorým „uznesenie okresného súdu potvrdzuje“. Sťažovateľka namieta neústavnosť týchto rozhodnutí.

4. Sťažovateľka v sťažnosti uviedla:

„Okresný súd Martin ani Krajský súd v Žiline pri rozhodovaní o náhrade trov konania vôbec nepostupovali v súlade s... ustanovením § 150 ods. 1 O. s. p. a vôbec nezohľadnili dôvody hodné osobitného zreteľa na strane mňa, sťažovateľky. Krajský súd... v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že ťaživá sociálna situácia účastníka, ktorému sa ukladá povinnosť nahradiť trovy konania, nemôže sama o sebe odôvodniť postup podľa § 150 ods. 1 O. s. p. S takýmto konštatovaním sa v žiadnom prípade nemožno stotožniť.

Ako som už uviedla vo svojom odvolaní proti uzneseniu prvostupňového súdu, dôvodmi hodnými osobitného zreteľa na mojej strane sú ťažká životná a finančná situácia, v dôsledku ktorej nie je v mojich silách a reálnych možnostiach nahradiť odporcovi trovy konania v súdom určenej výške. Svoje náklady spojené so zabezpečením základných životných potrieb mojej rodiny som v odvolaní presne špecifikovala.

Už len zo základného ľudského a morálneho hľadiska nepovažujem za spravodlivé, aby som bola ja, sťažovateľka, povinná nahradiť trovy konania odporcovi, ktorý zanedbaním prevenčnej povinnosti spôsobil môjmu maloletému synovi A. závažné poškodenie zdravia, v dôsledku čoho je do dnešného dňa v stave bdelej kómy, nevládný a odkázaný na moju a manželovu denno-dennú 24 hodinovú starostlivosť. Mám za to, že môj maloletý syn v takomto zúboženom stave je tiež dôvodom hodným osobitného zreteľa.“

5. Sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd rozhodol týmto nálezom:

1/ Základné právo sťažovateľky na spravodlivé, zákonné a objektívne súdne konanie vyplývajúce z čl. 6 ods. 1 Dohovoru... a čl. 46 ods.1 Ústavy... uznesením Okresného súdu... zo dňa 20. 12. 2012, sp. zn. 9 C/59/2010-240 a uznesením Krajského súdu... zo dňa 30. 4. 2013, sp. zn. 6 Co/190/2013-285... porušené bolo.

2/ *Uznesenie Krajského súdu... zo dňa 30. 4. 2013, sp. zn. 6 Co/190/2013-285 a uznesenie Okresného súdu... zo dňa 20. 12. 2012, sp. zn. 9 C/59/2010-240 zrušuje a vec vracia Okresnému súdu... na ďalšie konanie.*

3/ *Krajský súd... a Okresný súd... sú povinný uhradiť spoločne a nerozdielne sťažovateľke trovy konania v sume 256,08 Eur...“*

Súčasne požiadala „o odloženie vykonateľnosti uznesenia krajského súdu... zo dňa 30. 4. 2013...“.

6. Ako dôkazový materiál sťažovateľka predložila namietané uznesenia okresného súdu z 20. decembra 2012, odvolanie zo 14. januára 2013 proti nemu a uznesenie krajského súdu z 30. apríla 2013. Pisomnosti uvedené v bode 2 (rozsudky v merite veci a list z Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky) pripojila k inej sťažnosti podanej ústavnému súdu pod sp. zn. Rvp 14672/2013).

II.

7. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť sťažovateľky prerokoval na neverejnom zasadnutí a preskúmal ju zo všetkých hľadísk uvedených v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže

ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

8. Sťažovateľka namietala porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením okresného súdu sp. zn. 9 C 59/2010 z 20. decembra 2012 a uznesením krajského súdu sp. zn. 6 Co 190/2013 z 30. apríla 2013.

II.A

K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu

9. Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že právomoc ústavného súdu rozhodovať o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, je založená na základe princípu subsidiarity. Zo subsidiarity právomoci ústavného súdu vyplýva, že ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľka sa môže domôcť ochrany svojho základného práva alebo slobody využitím jej dostupných a aj účinných právnych prostriedkov pred iným orgánom verejnej moci, odmietne takúto sťažnosť z dôvodu nedostatku svojej právomoci na prerokovanie (mutatis mutandis napr. I. ÚS 103/02, I. ÚS 269/06). Z uvedeného vyplýva, že v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy prislúcha ústavnému súdu právomoc zaoberať sa namietaným porušením základného práva alebo slobody za predpokladu, že právna úprava takýmto právom neposkytuje účinnú ochranu (mutatis mutandis I. ÚS 78/99). Podstatou účinnej ochrany základných práv a slobôd sťažovateľky je okrem iného aj opravný prostriedok, ktorý má fyzická osoba alebo právnická osoba k dispozícii vo vzťahu k základnému právu alebo slobode, porušenie ktorých namieta a ktorý jej umožňuje vo vzťahu k základnému právu alebo slobode odstrániť ten stav, v ktorom vidí porušenie svojho základného práva alebo slobody (I. ÚS 36/96).

10. O ochrane práv sťažovateľky, ktorých porušenie namietala vo vzťahu k postupu okresného súdu, mal právomoc rozhodovať v odvolacom konaní krajský súd. Vzhľadom

na uvedenú zásadu subsidiarity preto nie je v právomoci ústavného súdu preskúmať postup okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 59/2010.

11. Z uvedeného dôvodu ústavný súd pri predbežnom prerokovaní odmietol sťažnosť sťažovateľky v časti namietajúcej porušenie jej základného a iného práva postupom okresného súdu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu nedostatku svojej právomoci.

II.B

K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom krajského súdu

12. Sťažovateľka ďalej namietala porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu a tiež práva na spravodlivý proces zaručených v čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom krajského súdu.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...

13. Ústavný súd už uviedol, že „Predpokladom uplatnenia práva na spravodlivý proces, ktoré sa zaručuje čl. 6 ods. 1 dohovoru, je nezávislosť a nestrannosť súdu. Formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru.“ (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť.

14. Podľa judikatúry ústavného súdu základné právo na súdnu ochranu a inú právnu ochranu zaručuje každému právo na prístup k súdu, ako aj konkrétne procesné garancie v konaní pred ním (I. ÚS 26/94). Základného práva na inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy sa možno domáhať v medziach a za podmienok ustanovených vykonávacími zákonmi (napr. III. ÚS 124/04). Podľa čl. 142 ústavy súdy rozhodujú v občianskoprávných a trestnoprávných veciach; súdy preskúmavajú aj zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy a zákonnosť rozhodnutí, opatrení alebo iných zásahov orgánov verejnej moci, ak tak ustanoví zákon. Ústavou zaručené základné právo na súdnu ochranu vyplývajúce z čl. 46 ods. 1 ústavy neznamena právo na úspech v konaní pred všeobecným (občianskoprávnym) súdom a nemožno ho účelovo chápať tak, že jeho naplnením je len víťazstvo v občianskoprávnom spore (II. ÚS 21/02, IV. ÚS 277/05).

15. Podľa svojej konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci nie je úlohou ústavného súdu zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05). Právomoc ústavného súdu konať a rozhodovať podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o namietaných porušeníach ústavou alebo príslušnou medzinárodnou zmluvou garantovaných práv a slobôd je kvalifikovaná už spomínaným princípom subsidiarity, v zmysle ktorého ústavný súd o namietaných zásahoch rozhoduje len v prípade, že je vylúčená právomoc všeobecných súdov, alebo v prípade, že účinky výkonu tejto právomoci všeobecným súdom nie sú zlučiteľné so súvisiacou ústavnou úpravou alebo úpravou v príslušnej medzinárodnej zmluve. V nadväznosti na to nie je ústavný súd zásadne oprávnený preskúmavať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmavať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by ním vyvedené závery boli zjavne

neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02).

16. Pokiaľ ide o sťažovateľkou namietané porušenie jej základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru označeným rozhodnutím krajského súdu, ústavný súd predovšetkým konštatuje, že v danej veci nebola vylúčená právomoc všeobecných súdov. V právomoci ústavného súdu zostalo následne iba posúdenie, či účinky výkonu právomoci krajského súdu v súvislosti s jeho rozhodnutím o odvolaní sťažovateľky uznesením sp. zn. 6 Co 190/2013 z 30. apríla 2013 sú zlučiteľné s označeným článkom ústavy, resp. dohovoru.

17. Predmetom tejto časti sťažnosti je sťažovateľkou tvrdené porušenie označených práv tým, že vo veci konajúci krajský súd (a ani okresný súd) nerozhodol v súlade s jej právnym názorom o trovách konania (namietala nesprávne vyhodnotenie skutkového stavu a naň nadväzujúcu interpretáciu a aplikáciu relevantnej právnej normy; pozri bod 4), v dôsledku čoho mal aj krajský súd nesprávne rozhodnúť o trovách konania.

18. V zmysle konštantnej judikatúry ústavného súdu je dôvodom na odmietnutie návrhu pre jeho zjavnú neopodstatnenosť absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným konaním alebo iným zásahom do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej. Inými slovami, ak ústavný súd nezistí relevantnú súvislosť medzi namietaným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých navrhovateľ namieta, vysloví zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti a túto odmietne (obdobne napr. III. ÚS 263/03, II. ÚS 98/06, III. ÚS 218/07).

19. Ústavný súd v rámci svojej rozhodovacej činnosti uviedol, že podstata základného práva priznaného čl. 46 ods. 1 ústavy a obdobne práva priznaného čl. 6 ods. 1 dohovoru spočíva v oprávnení každého reálne sa domáhať ochrany svojich práv na súde a že tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola označenému právu poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré ustanovia

o súdnej ochrane vykonávajú, a teda že základné právo na súdnu ochranu nespočíva len v práve domáhať sa súdnej ochrany, ale túto aj v určitej kvalite, t. j. zákonom ustanoveným postupom súdu dostať (napr. III. ÚS 124/08). Úlohou ústavného súdu je sledovať, či všeobecné súdy v namietaných rozhodnutiach správne aplikujú právo, či dané rozhodnutia sú odôvodnené a či nenesú znaky arbitrárnosti vyúsťujúce do porušenia niektorého zo základných práv a slobôd. Z uvedeného dôvodu ústavný súd nemôže zasahovať do skutkových a právnych záverov týchto všeobecných súdov, ak ich z daného pohľadu možno pokladať za udržateľné [obdobne I. ÚS 17/00, I. ÚS 93/08, I. ÚS 373/2012 (pozri tiež bod 15)].

20. Rozhodovanie o náhrade trov je súčasťou súdneho konania, a preto všeobecný súd pri poskytovaní súdnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 ústavy môže postupom, ktorý nie je v súlade so zákonom (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy), porušiť základné právo účastníka konania na súdnu ochranu (obdobne II. ÚS 56/05).

21. Z judikatúry ústavného súdu (IV. ÚS 248/2008, III. ÚS 125/2010) vyplýva, že rozhodovanie o trovách konania pred všeobecnými súdmi je zásadne výsadou týchto súdov, pri ktorom sa prejavujú atribúty ich nezávislého súdneho rozhodovania. Ústavný súd preto iba celkom výnimočne podrobnejšie preskúmava rozhodnutia všeobecných súdov o trovách konania. Problematika náhrady trov konania by mohla dosiahnuť ústavnoprávny rozmer len v prípade extrémneho vybočenia z pravidiel upravujúcich toto konanie, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení zákona, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle.

22. Ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (II. ÚS 229/07, III. ÚS 315/08) konštatuje, že práva na súdnu ochranu a v jeho rámci náhrady trov súdneho konania sa možno domáhať len spôsobom a v medziach zákona, ktorý upravuje podmienky na jej priznanie (čl. 51 ods. 1 ústavy).

23. Vo všeobecnosti platí, že spor o náhradu nákladov konania nedosahuje spravidla sám osebe intenzitu predstavujúcu možnosť porušenia základných práv a slobôd, akokoľvek

sa môže účastníka konania citeľne dotknúť. Ústavný súd pri posudzovaní problematiky nákladov konania, t. j. problematiky vo vzťahu k predmetu konania pred všeobecnými súdmi vedľajšej, postupuje nanajvýš zdržanlivo a ku zrušeniu napadaného výroku o nákladoch konania sa uchyluje iba výnimočne, napr. keď zistí, že došlo k porušeniu práva na súdnu ochranu (spravodlivý proces) extrémnym spôsobom alebo že bolo zasiahnuté aj iné základné právo.

24. Po oboznámení sa s obsahom rozhodnutia krajského súdu ústavný súd nezistil žiadnu skutočnosť, ktorá by signalizovala svojvoľný postup tohto súdu nemajúci oporu v zákone, a dospel tiež k záveru, že krajský súd svoje rozhodnutie, ktorým potvrdil prvostupňové uznesenie, aj náležite odôvodnil. V odôvodnení svojho rozhodnutia krajský súd po uvedení rozhodnutia okresného súdu oboznámil odvoláciu argumentáciu sťažovateľky:

„Proti uzneseniu okresného súdu podala v zákonnej lehote odvolanie navrhovateľka, ktorá žiadala napadnuté rozhodnutie zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie alebo toto rozhodnutie zmeniť tak, že sa odporcovi náhrada trov konania nepriznáva. Podľa jej názoru okresný súd nesprávne vyhodnotil podmienky pre aplikáciu § 150 ods. 1 O. s. p. Zdôraznila, že spolu so svojím manželom sa nachádza v ťažkej životnej situácii, takmer na hranici biedy. Obaja sú invalidní dôchodcovia, ich jediným zdrojom príjmu je jej invalidný dôchodok v sume 284,- Eur mesačne a invalidný dôchodok jej manžela v sume 154,30 Eur mesačne. Spláca úver poskytnutý S., a. s., ktorého zostatok ku dňu 9. 1. 2013 predstavuje sumu 1.507,59 Eur. Okrem toho spláca ďalšie tri úvery poskytnuté P., ktorých zostatok ku dňu 31. 1. 2013 predstavuje 926,21 Eur, 28,33 Eur a 325,51 Eur. Všetky úvery si zobrala na to, aby mohla uhradiť náklady na starostlivosť o maloletého syna A. R. Spoločnosti B. ďalej dlhuje nájomné v sume približne 3.000,- Eur. Z jej príjmu sú v rámci exekúcie vykonávané zrážky. Mesačné výdavky na domácnosť predstavujú sumu 400,- Eur mesačne, výdavky na syna dosahujú rovnakú výšku. Okresný súd mal tiež vyhodnotiť príčinu podania návrhu na náhradu škody, ktorá spočívala v nesprávnom lekárskom postupe pri operácii jej syna A. R. Zo zisteného skutkového stavu vyplýva, že zo strany ošetrujúcich lekárov, pracovníkov odporcu došlo k hrubému porušeniu pracovných povinností. Za porušenie práv A. R. musí plne zodpovedať odporca. Z uvedeného vyplýva aj výnimočnosť uplatneného nároku na

náhradu škody voči odporcovi, na ktorú mal prvostupňový súd prihliadať pri rozhodovaní o trovách konania.“

Svoje rozhodnutie odôvodnil krajský súd takto:

„Krajský súd, ako súd odvolací (§ 10 ods. 1 O. s. p.), preskúmal uznesenie okresného súdu v rozsahu vyplývajúcom z ustanovenia § 212 ods. 1 O. s. p. a bez nariadenia pojednávania (§ 214 ods. 2 O. s. p.) toto rozhodnutie podľa § 219 ods. 1 O. s. p. ako vecne správne potvrdil.

Krajský súd podrobne preskúmal všetky rozhodujúce otázky, ktoré boli vo veci vznesené a v plnom rozsahu sa stotožnil so skutkovými a právnymi závermi súdu prvého stupňa. Okresný súd v dostatočnom rozsahu zistil skutočnosti rozhodné pre posúdenie danej veci, pre rozhodnutie o trovách konania, vecne správne rozhodol a svoje rozhodnutie odôvodnil v súlade s ustanovením § 157 ods. 2 O. s. p. v spojení s § 167 ods. 2 O. s. p. Odôvodnenie rozhodnutia okresného súdu je vecne správne, pričom v jednotlivostiach naň poukazuje aj krajský súd. Z uvedených dôvodov sa krajský súd v odvolacom konaní obmedzil iba na konštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia (§ 219 ods. 2 O. s. p.).

Na doplnenie krajský súd zdôrazňuje, že v sporovom konaní (ako je tomu v danom prípade) sa povinnosť nahradiť trovy konania spravuje predovšetkým zásadou úspechu vo veci (§ 142 ods. 1 O. s. p.). Len výnimočne nemusí súd úspešnému účastníkovi priznať náhradu trov konania. Môže tak urobiť podľa ustanovenia § 150 ods. 1 O. s. p., podľa ktorého ak sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa, nemusí súd výnimočne náhradu trov konania celkom alebo sčasti priznať. Súd prihliadne najmä na okolnosti, či účastník, ktorému sa priznáva náhrada trov konania, uviedol skutočnosti a dôkazy pri prvom úkone, ktorý mu patril; to neplatí, ak účastník konania nemohol tieto skutočnosti a dôkazy uplatniť. Zo slovného znenia uvedeného zákonného ustanovenia vyplýva, že ide o ustanovenie výnimočné, ktoré má súdu umožniť, aby pri rozhodovaní o náhrade trov konania mohol prihliadnuť k zvláštnostiam jednotlivých konkrétnych prípadov a má slúžiť k odstráneniu neprimeranej tvrdosti zákona. Úvaha súdu, že ide o výnimočný prípad a či sú dané dôvody hodné osobitného zreteľa, musí vychádzať z posúdenia všetkých okolností konkrétnej veci. Pri skúmaní existencie podmienok hodných osobitného zreteľa možno prihliadať

k majetkovým, sociálnym, osobným a ďalším pomerom účastníkov konania. Je ale potrebné vziať do úvahy nielen pomery toho, kto by mal trovy konania zaplatiť, ale treba zohľadniť aj dopad takéhoto rozhodnutia najmä na majetkové pomery oprávneného účastníka. Ťaživá sociálna situácia účastníka, ktorému sa ukladá povinnosť nahradiť trovy konania, nemôže sama osebe odôvodniť postup podľa § 150 ods. 1 O. s. p. Významnými z hľadiska aplikácie uvedeného ustanovenia sú tiež okolnosti, ktoré viedli k uplatneniu nároku (práva) na súde, postoj účastníkov v priebehu konania, charakter sporu a pod.

Posudzujúc všetky podstatné okolnosti, ktoré boli rozhodujúce pre uloženie povinnosti na náhradu trov konania navrhovateľke, krajský súd nezistil dôvody pre aplikáciu ustanovenia § 150 ods. 1 O. s. p. Navrhovateľka využila svoje právo na súdnu ochranu za účelom odstránenia právnej neistoty v jej postavení a s cieľom dosiahnuť úhradu vzniknutej škody. Vo veci bolo rozhodnuté v prospech odporcu, navrhovateľka bola teda neúspešná, z ktorého dôvodu jej v zmysle § 142 ods. 1 O. s. p. vznikla povinnosť nahradiť trovy konania úspešnému účastníkovi – odporcovi. Sociálna situácia navrhovateľky nemohla byť bez ďalšieho pre posúdenie náhrady trov konania podstatná. Odporca využil procesné prostriedky na svoju obranu, s čím mu vznikli náklady, na ktorých úhradu má v zmysle Občianskeho súdneho poriadku nárok.

Pri posudzovaní podmienok pre aplikáciu § 150 ods. 1 O. s. p. nebolo možné hodnotiť dôvodnosť podaného návrhu spôsobom ako na to poukazovala odvolateľka. Vo veci samej bolo právoplatne rozhodnuté s tým, že súdy konštatovali nedôvodnosť podaného návrhu. Krajskému súdu následne neprináležalo právo v rámci rozhodovania o trovách konania revidovať skôr vyslovený názor o tom, že žaloba nie je opodstatnená (a to bez ohľadu na dôvody, pre ktoré bol takýto záver konštatovaný).

Na základe uvedených úvah preto odvolací súd uzavrel, že napadnuté rozhodnutie je vecne správne; ťaživá sociálna situácia účastníčky nemohla sama o sebe založiť postup podľa § 150 ods. 1 O. s. p.

O trovách odvolacieho konania rozhodol krajský súd podľa § 142 ods. 1 O. s. p. (v spojení s § 224 ods. 1 O. s. p.), podľa ktorého účastníkovi, ktorý mal vo veci plný úspech, súd prizná náhradu trov potrebných na účelné uplatňovanie alebo bránenie práva proti účastníkovi, ktorý vo veci úspech nemal. V odvolacom konaní bol úspešný odporca, ktorý si však náhradu trov odvolacieho konania postupom podľa § 151 ods. 1 O. s. p. neuplatnil,

resp., mu žiadne trovy nevznikli, preto bolo rozhodnuté spôsobom vyjadreným vo výroku tohto uznesenia.“

25. Ústavný súd konštatuje, že po preskúmaní obsahu a spôsobu odôvodnenia napadnutého uznesenia krajského súdu predmetné rozhodnutie obsahuje dostatok skutkových a právnych záverov, pričom ústavný súd nezistil, že by jeho výklad a závery boli svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené a nevyplývajú z nich ani taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich podstaty a zmyslu. Vychádzajúc zo svojej judikatúry a s prihliadnutím na výsledok ústavnej konfrontácie medzi námietkami sťažovateľky a napadnutým uznesením krajského súdu z hľadiska možného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (čl. 6 ods. 1 dohovoru) ústavný súd konštatuje, že pri odôvodňovaní svojho právneho záveru sa odvolací súd pridržal ustanovení § 212 ods. 1, § 219 ods. 1 a 2, § 224 ods. 1 a § 142 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku, ktoré umožňovalo zvoliť daný postup. Skutočnosť, že sa sťažovateľka s názorom krajského súdu nestotožňuje, nepostačuje sama osebe na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, II. ÚS 75/08) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníkov konania vrátane ich dôvodov a námietok.

26. Ústavný súd sa z obsahu napadnutého uznesenia presvedčil, že odvolací súd sa námietkami sťažovateľky zaoberal v rozsahu, ktorý postačuje na konštatovanie, že sťažovateľka v tomto konaní dostala odpoveď na všetky podstatné okolnosti prípadu. Z ústavnoprávneho hľadiska preto niet žiadneho dôvodu, aby sa spochybňovali závery napadnutého odvolacieho rozhodnutia, ktoré sú dostatočne odôvodnené a majú oporu v dokazovaní vykonanom vo veci rozhodujúcimi všeobecnými súdmi. Pretože namietané rozhodnutie krajského súdu nevykazuje znaky svojvôle a je dostatočne odôvodnené na základe jeho vlastných myšlienkových postupov a hodnotení, ústavný súd nie je oprávnený ani povinný tieto postupy a hodnotenia nahrádzať (podobne aj I. ÚS 21/98, III. ÚS 209/04) a v tejto situácii nemá dôvod zasiahnuť do právneho názoru krajského súdu.

Ústavný súd v tejto súvislosti pripomína, že nie je a ani nemôže byť ďalšou opravnou inštanciou v systéme všeobecného súdnictva.

27. V závere ústavný súd ešte uvádza, že vo vzťahu k výroku o náhrade trov konania musí byť z odôvodnenia konkrétneho rozhodnutia zrejmé, na základe akých právnych predpisov súd rozhodoval a akými úvahami bol pri ich aplikácii vedený. Samozrejme, musí ísť o právnu normu, ktorú zákon dovoľuje na daný prípad použiť. V namietanom prípade bolo v právomoci a na posúdení krajského súdu, akým zákonne konformným spôsobom korešpondujúcim s výsledkom sporu sa postaví k výroku o náhrade trov konania (včítane odvolacieho konania) a aké ustanovenia (právne normy) príslušného právneho predpisu, teda Občianskeho súdneho poriadku použije. Ústavný súd konštatuje, že krajský súd rozhodol o náhrade trov konania tak, že potvrdil prvostupňové uznesenie ako vecne správne, pričom trovy odvolacieho konania úspešnému odporcovi, ktorý si ich neuplatnil, nepriznal. Závery krajského súdu nemožno považovať za jednostranné či obmedzené a vzhľadom na ich odôvodnenosť ich ústavný súd hodnotí ako ústavne akceptovateľné.

28. Vychádzajúc z uvedeného je ústavný súd toho názoru, že niet žiadnej spojitosti medzi odôvodnením rozhodnutia krajského súdu a namietaným porušením základného práva sťažovateľky na súdnu a inú právnu ochranu (resp. práva na spravodlivý proces, m. m. IV. ÚS 112/05, I. ÚS 415/2013).

29. Pretože ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde dospel k záveru, že účinky výkonu právomoci krajského súdu v danom prípade sú zlučiteľné so sťažovateľkou označenými právami, sťažnosť v tejto jej časti odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

30. Nad rámec už uvedeného ústavný súd poznamenáva, že v rámci posudzovanej veci nemohol preskúmať ústavnosť meritórnych rozhodnutí okresného súdu a krajského súdu o zamietnutí žaloby (bod 2), pretože neboli predmetom konania, keďže sťažovateľka o ich prieskum v tomto konaní nežiadala (pozri § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde). Ústavného prieskumu týchto rozhodnutí sa sťažovateľka domáhala v iných konaniach

pred ústavným súdom (II. ÚS 416/2013, resp. Rvp 12582/2013), ktoré skončili odmietnutím sťažnosti (II. ÚS 416/2013), resp. odložením veci (Rvp 12582/2013).

31. Z hľadiska vecne nastoleného problému v konaní pred všeobecnými súdmi (t. j. sporu v dôsledku závažného poškodenia zdravia maloletého syna A.) si je ústavný súd vedomý značnej citlivosti nastoleného ústavného prieskumu, avšak tento sa mal/mohol riešiť riadne podanou žalobou, resp. zákonom predvídaným súdnym prieskumom meritórnych súdnych rozhodnutí (či už v rámci dovolacieho konania, resp. ústavného prieskumu, pozri bod 30 *in fine*, pozn.), k čomu nedošlo, resp. síce došlo, ale právne nečistým spôsobom. Nie bez právneho významu – *pro futuro* – v tomto ohľade bolo pôsobenie advokáta sťažovateľky v pôvodnom konaní pred všeobecnými súdmi, ktorý je podľa § 18 ods. 2 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov povinný dôsledne využívať všetky právne prostriedky, a takto chrániť a presadzovať práva a záujmy klienta. Tieto povinnosti advokáta vylučujú, aby ústavný súd nahradzoval nekvalifikovanú právnu službu, ktorú je povinný vykonať advokát tak, aby ním uskutočnené úkony boli objektívne spôsobilé vyvolať nielen začatie konania, ale aj podanie kvalifikovanej súdnej žaloby, resp. zákonom predpokladané stanovenie aktívne legitimovanej osoby žalobcu v súdnom konaní.

32. Keďže ústavný súd odmietol sťažnosť ako celok, bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími požiadavkami sťažovateľky v nej nastolenými (bod 5).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. októbra 2013